

Botos Katalin: „Tönkretették az országot...”

Sokszor hangzanak el efféle mondatok kormány-kritikusok szájából. Nézzük meg, valójában hogyan is állunk a környező országokhoz és a 15 évvel ezelőtti állapotokhoz képest?

Ha összehasonlítjuk hazánkat a környező országokkal, a nemzetközi statisztikák (WB, EU) szerint azt látjuk, hogy Magyarország számos mutatóban lemarad több Közép-Európai ország mögött. Csak a románok, szerbek vannak – a legtöbb mutató esetében – alattunk... (Mindig az EU átlaghoz viszonyított, többnyire vásárlóerő-paritásos adatokat nézünk.) A régióban Ausztria messze mindenki fölött van, minden mutatóban, és a csehek is jóval Közép-Európa átlaga fölött vannak, a legközelebb, a nyugati tagországokhoz...

De 2009-hez, vagy 2014-hez képest *nálunk is minden mutatóban javulás mutatkozott 2024-re!* Az egy főre jutó GDP-ben, az egy főre jutó fogyasztásban is! Más kérdés, hogy a *javulás mértéke* a legtöbb mutató esetében kisebb, mint a többi országnál. De nem mondható, hogy romlott a helyzet.

Tény, hogy 2024-ben Magyarország az átlagbérek tekintetében valóban az EU legalsó szinten lévő tagjai között van: az adatok szerint éves szinten €18 500. (És értelemszerűen ez nem mutatja a jövedelmek széles szórását, csak az átlagot.) Közép-Európában csak Bulgáriában alacsonyabb a bér, mint nálunk; mi Görögországgal az utolsó előtti helyen osztozunk.

A bérek azonban az időszak alatt *egyértelműen növekedtek*. Egy 2019-es elemzés szerint 2010 és 2019 között a magyar nettó keresetek kb. *45 %-kal emelkedtek*. Ez az európai felzárkózásban visszafogott tempó volt, több közép- és kelet-európai ország ennél gyorsabb növekedést ért el.

Munkanélküliségi mutatóban viszont napjainkra kifejezetten az *elsőik között van hazánk*. Az elmúlt másfél évtized alatt: 7,8%-ról 4,2%-ra csökkent a mutató. (Csak a cseh mutató kedvezőbb 2024-re: 2,8%.)

Az embereket – sajnálatos módon – nem érdeklik a helyzet múltba visszanyúló okai. Különösen a fiatalabbakat, akik már a rendszerváltás után születtek. Ők egyáltalán nem értik, mi is történt annak előtte. Azt meg sem ők, sem a korábban születettek nem fogják fel, *hogyan hathatnak a régi folyamatok még ma is*, ennyi idő eltelte után!

Pedig az, hogy hazánk az EU keleti felén többnyire lemaradt –, még a volt szocialista országoktól is –, bizony, a múltban gyökerezik. Gazdasági állapotainknak politikai gyökere van.

A szocializmus-kori magyar eladósodás *megcsapolta* a rendszerváltás után a nemzeti vagyont. Ezt az adósságot a Horn kormány idején, nagyrészt az infrastruktúra külföldieknek történő eladásából visszafizettük; de a költségvetés folyamatos deficitje miatt *újra keletkezett!!* 2010-re ugyanakkora volt, mint a rendszerváltás előtt. Csak éppen *az állami vagyon addigra eltűnt mögüle!*

Az adósság elszívta azt a lehetőséget az ország elöl, hogy ütemesen felzárkózzon a Nyugathoz. Amit a többi, volt KGST ország valamennyire meg tudott tenni. A lengyelek is

alaposan eladósodtak, de tudjuk, nekik az USA-ban az amerikai államadóságaikat elengedték a rendszerváltozáskor, a lengyel-amerikaiak eredményes lobbizása hatására... Nekünk ilyen lehetőségünk nem volt, mi bankoknak, magánbefektetőknek tartoztunk. (Annak idején ez tűnt olcsóbbnak, mint egy USA államhitel...)

Bizony: szüleink, nagyszüleink, relatíve jobban éltek a hetvenes-nyolcvanas években, mint a legtöbb KGST ország polgárai. Ennek ára azonban az *eladósodás* volt. Ők megoldozták a jólétükért, nem ajándékba kapták az életszínvonalukat; de a hitelkamatok sajnálatos módon kiszippantották az országból a rengeteg pénzt – a nagy semmiért. A hitelek törlesztésére újabb devizahiteleket kellett felvenni...

S ami a legnagyobb baj, külföldi kézbe került az állami vagyon jelentős része, ami az osztalékokon keresztül *úgy áramoltatta ki az országból az adósságszolgálatot, hogy nem volt deviza-fedezete*. Ez rontotta a fizetési mérleget! Ha nagy a külföldi deviza iránt a kereslet, romlik a forint árfolyama, és infláció keletkezik.

Senki, a mai kritikusok közül nem gondol bele, hogy ezt az elvesztegetett vagyont az Orbán kormánynak kellett *visszavásárolnia*... Hogy legalább ott legyünk, ahol voltunk, mielőtt a baloldal eladta a magyar állami vagyont – jó részét külföldre. De egy lépéssel se jutottunk előbbre...

Minden kormány küzd a költségvetés hiányával. Kérdem: *miből tudta visszavásárolni az Orbán kormány az eladott infrastruktúrát?* Bizony, erre jelentős pénzt kellett költeni. Érthető, hogy nem jutott így sok más területre. (Márpedig vissza *kellett* vásárolni, hiszen örök életre deviza-kiszivárgást jelentett volna az osztalék kiutalása. Hiszen az infrastruktúra bevételei csak hazai valutában jelentkeznek!)

Hogyhogy, ebbe senki nem gondol bele? Valóban hiányzott ez a pénzmennyiség a felzárkózáshoz. És mennyi egyéb válságon kellett keresztül lábalnia országunknak...

Sajnálatos, hogy korábban az egymást váltó kormányzatok – 20 éven keresztül – , egymással homlokegyenest ellenkező stratégiákat követtek. Ennek eredménye *helyben járás* lett, mert mindig lebontotta a következő balliberális kormány, amit az előző konzervatív, épített... Mindig, mindent újra kellett kezdeni. Csoda-e, hogy elmaradtunk a többiektől?

Mindezek ellenére, az Orbán kormány csökkentette a GDP-hez viszonyított államadóságot. (Egészen addig, amíg a covid-válság be nem ütött, illetve az EU velünk szemben alkalmazott szankciói nem teremtettek újra adósság-emelést hozó jelentős forráshiányt...) Az adósságon belül sikerült az ország külföldi adósságának egy hányadát hazai valutára átváltani; ez a külföldi sebezhetőségünket jelentősen mérsékelte.

Ha így visszatekintünk a múltba, sok minden érthetővé válik. Mélyen gyökerezik a múltban a jelenlegi helyzet. Aki megérti, mi mindent tett a jelen kormány a terhes örökség ellenére az ország javára, nem vesz be olyan szövegeket, hogy „tönkretették az országot”. Lehet sok mindenért kritizálni. Látnunk kell, mit tett a hosszútávú jövő érdekében, és azt is, hogy milyen ellenerőkkel kellett megküzdenie. Csak akkor leszünk képesek hazánk helyzetét reálisan megítélni.

Az államadósság, a devizatartozás és a forint-árfolyamából származó problémák azonban csak az állami alkalmazottak és a költségvetésből finanszírozott ágazatoknál dolgozók fizetését érinti, Arányuk kb. 20 százalék az összes foglalkoztatáson belül. A versenyszférában a béreket

a termelékenység és a versenyképesség határozza meg. E téren is hátrányos helyzetben vagyunk, a magyar gazdaság esetében a sokat emlegetett hozzáadott érték nem eléggé magas.

Az oktatásügy és egészségügy problémái részben kompenzálódtak a béremeléssel, de az ágazatot tönkretévő elhanyagolás, a hiányzó humántőke rendkívül nagy mértékben rontja a közhangulatot. Tehát az, hogy ezekre nem került elég pénz korábban, messze azon túl kihat a társadalomra, hogy ott hogyan alakultak a bérek.

Csongrád, 2025. december